

האדם, הקרבן והמשכן

פרק א פס' א-ד

הקדמה

בספר שמות למדנו על המצווה הגדולה שנצטוו ישראל במדבר: לבנות משכן לה'.
 חודשים ארוכים עבדו בני ישראל בהכנת המשכן. והנה, בר"ח ניסן, כשנה לאחר שיצאו ממצרים
 הגיע סוף סוף היום. משה הצטווה להכניס את הכלים למשכן העומד על תילו. כולם ציפו בדריכות
 ובהתרגשות רבה להשראת השכינה במחנה.
 כיצד ידעו האם זה אמנם שרתה השכינה? מה ראו?
 נחזור ונקרא מהפסוקים האחרונים מספר שמות:

"ויקם את החצר סביב למשכן ולמזבח ויתן את מסך החצר

ויכל משה את המלאכה:

ויבס הענן את-אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן:

ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד

כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן"

(שמות מ, לג-לה)

שני קישורים לתחילת ספרנו:

1. "ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד - ויקרא אל משה"

בסוף חומש שמות משה אינו יכול להיכנס לאהל מועד בגלל השכינה, עד שהקב"ה מזמין אותו,
 ומדבר איתו. זו היא המילה הראשונה בספר ומכאן שמו - **ספר ויקרא**.

זוהי הזדמנות לחזור ולעיין בראשי החומשים הקודמים ולראות שהם קרויים על שם מילה בפסוק הראשון.
 (לכתות חזקות כדאי להציע להסתכל גם בחומשים הבאים).

יש שם נוסף לספר ויקרא. הוא אינו קשור למילים הראשונות בספר, אלא לתוכן שבו: "תורת כהנים".
 (כדאי להסביר גם את המילה הראשונה בשם זה: "תורת", אשר מופיעה מספר פעמים בספר ויקרא במשמעות
 של קובץ חוקים).

אפשר לשחק "איש תלוי" ולגלות את השם הנוסף של הספר: _____ - _____

2. השייכות של בני ישראל לעבודת המשכן.

"ולא יכול משה..כי שכן עליו הענן" (שמות מ, לד)

היכן פגשנו את הענן בספר שמות? מה הוא מסמל?

בכיתות חזקות מומלץ לדפדף למקור אחד או שנים: היכן שרתה השכינה בשמות יט והיכן בשמות מ'?

את ענן ה' בספר שמות פעמים רבות: במעמד הר סיני, בעליית משה להר וכעת (שמות פרק מ) בהשראת השכינה במשכן, הנקרא גם "אהל מועד". הענן מסמל את השראת השכינה. ה' שוכן בתוך מחנה ישראל.

בספר שמות למדנו כי בתוך המשכן עובדים רק אהרן ובניו, אשר הוכשרו לתפקידם בימי המילואים. ספר ויקרא פותח ברצון של כל יהודי המבקש להתקרב לה' לבוא לחצר המשכן, ומורה לו את האפשרות לעשות זאת.

*

מדרש רבה, ויקרא א, א

המדרש מקשר בין באופן נוסף בין סיפור מעשה המשכן בספר שמות לבין הקריאה אל משה בתחילת ספר ויקרא. מומלץ להביא אותו לתלמידים בדרך של פענוח הנמשל מתוך המשל:
1. בשלב ראשון נציג בפני התלמידים רק את המשל, מעומד. התלמידים ישלימו את הנמשל בכל אחד מארבעת חלקי המדרש. לאחר הפענוח של התלמידים - נשלים את לשון המדרש בעמודת הנמשל.
2. החלק הקשה בפענוח יהיה הנמשל של "היה כותב עליו שמו של מלך". הנמשל הוא שמשה כתב שוב ושוב בתורה כי כל שנעשה היה "כאשר צוה ה' את משה". נסביר זאת לתלמידים. נוכל לבקש לדפדף לשני הפרקים האחרונים של חומש שמות (לט-מ) ולמצוא כמה שיותר אזכורים של ביטוי זה.
3. בשלב האחרון נשאל את התלמידים מה הם למדו מהמדרש?

נמשל

כך בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה עשה לי משכן

על כל דבר ודבר שהיה עושה היה כותב עליו "כאשר צוה ה' את משה"

משל

משל למלך שצוה את עבדו ואמר לו בנה לי ארמון

על כל דבר ודבר שהיה בונה היה כותב עליו שמו של מלך.

היה בונה כתלים וכותב עליהן שמו של מלך היה מעמיד עמודים וכותב עליהן שמו של מלך

היה מקרה בקורות והיה כותב עליהן שמו של מלך לימים נכנס המלך לתוך פלטין

אמר הקב"ה כל הכבוד הזה עשה לי משה ואני מבפנים והוא מבחוץ?

על כל דבר ודבר שהיה מביט היה מוצא שמו כתוב עליו

קראו לו שיכנס לפני ולפנים לכך נאמר "ויקרא אל משה"

אמר כל הכבוד הזה עשה לי עבדי ואני מבפנים והוא מבחוץ?

קראו לו שיכנס לפני ולפנים

הקרבן

נחזור ליהודי רגיל, ("אדם..מכם") המבקש לבוא למשכן ה'.
להיכן יוכל אדם זה להגיע? ומה הוא יכול להביא?

« וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר: בְּדַבַּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם
כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבֶּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ג אִם עֲלָה קָרְבָנוּ מִן-
הַבֶּקָר זָכָר תָּמִים יִקְרִיבוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יִקְרִיב אֹתוֹ לְרַעְנוֹ לִפְנֵי ה'»:

התוודענו למושג הראשון בספר: **הקרבן**.

נוכל לחדד את המושג באמצעות שתי שאלות:

1. כמה פעמים תוכלו למצוא את השורש ק,ר,ב בפס' ב?
2. מה המשמעות של המילה? (מי מקריב/מתקרב)?

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה'

מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבֶּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם

כדאי לתת לתלמידים להעלות אפשרויות שונות. כדאי לשים לב כי האפשרות הראשונה מצויה בפשטות הכתובים: האדם מקרב את קרבנו אל פתח אהל מועד
אולם יש משמעות נוספת: אנחנו מרגישים כי באמצעות הבאת הקרבן, האדם מתקרב לקב"ה.

*

מחנה

לפני שנמשיך בלימוד הפרקים נציין כמה דברים:

1. במשכן (וכן מאוחר יותר, בבית המקדש) היתה לקרבן משמעות עצומה בחיי העם ובחיי כל היחיד. אנו רחוקים מהוויה זו ומעולם המושגים הקשור בה, אך נוכל להתקרב לעולמו של המקריב, להזדהות איתו ועם רצונו להודות, לבקש, ולכפר. נוכל לסבר את אוזננו בהקבלה למושג התפילה כיום. בזמן המשכן והמקדש - ה"עבודה", ההתקרבות לה', היתה עבודת הקרבנות. ואילו היום "איזו עבודה שבלב? זוהי תפילה".
2. פרקי הקרבנות מרובים אמנם בפרטים, אולם צריך לזכור כי מאחרי כל הפרטים הללו עומד עולמו של אדם, המבקש להתקרב לה', להודות לו, לכפר על חטא או לשוב בתשובה. מולו, במשכן, עומד הכהן שמקבל את פניו ומטפל בקרבן שהביא. אלו תכנים רלוונטיים לכל אחד ואחת מאיתנו, וחשוב מאד להדגיש אותם.
3. בפועל, נעמוד רק על הפרטים הבסיסיים בתורת הקרבנות (שמות הקרבנות/נדבה/חובה קדשי קדשים וכדו'). באשר לסדר פעולות ההקרבה - נציע רק את עיקרי הדברים, ובקרבן הראשון, עולת הבקר. ככל שכמות שעות הלימוד רבה יותר אפשר להוסיף פרטים, בהתאמה לגיל.

*

הנה מגיע אדם למשכן (או למקדש). הוא נכנס בשער כשהוא מוביל קרבן. כהן בא ומקבל את פניו.

כל אחד מתלמידי הכיתה יכתוב מה לדעתו משפט 1-2 ראשונים שהכהן אומר לו. לאחר שנשלים פעולה זו "נחליף" דמות. מה המשפט שאומר המקריב בתשובתו לכהן?

*

אפשר להזמין זוגות של תלמידים להציג.

דונו במשמעות של ההגעה למשכן ובמניעים להגעה למשכן.

נמייין את תשובות התלמידים ואת משמעותיהם. נתמקד במניעים להבאת קרבן מרצון ומדין זה נצא למושג השני שילווה את שלש הפרקים הראשונים: **קרבנות נדבה**.

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִמֶּנּוּ קָרְבָן לַיהוָה

מה פירוש המילה "כי"?

ניתן להזכיר לתלמידים את המילה המופיעה רבות בפרשת משפטים, אותה למדנו בשנה שעברה. "כי תקנה, וכי יריבון, וכי יתן איש אל רעהו" אם יקרה כך וכך – אזי הדין הוא וכו'.

"כי" = אם. אלו קרבנות שאדם יכול להקריב ויכול שלא להקריב זהו קרבן רשות. אם בחר להקריב, הרי שזה נעשה לרצונו.

חכמים קראו לקרבנות אלו **קרבנות נדבה**.

-- --

המזבח

עבודת ה' המובאת בפרשת ויקרא נעשית אצל המזבח, בחצר המשכן. כלי חשוב זה ילווה אותנו לאורך הפרקים הבאים. נפגוש מושגים כמו "ירך המזבח", "קרנות המזבח", מומלץ לעשות/להביא המחשה של המזבח לכיתה: **אם בדגם ואם בציור**, להיזכר במיקומו ובמבנהו

